

Vrede over Israël

Jaargang 46
Nummer 2
Maart 2002

Schriftstudie, Hebreeën 11:17-19 2

Herleving in de Doodsvallei 6

Samenwerking Studiecentrum 10

De Messiaanse beweging 13

Dé Paascollecte 16

De profet Ezechiël moet profeteren in een dal vol dorre doodsbeenderen. Detail van de grote bronzen menorah die tegenover het Knesset-gebouw staat.

Tweemaandelijks orgaan, uitgegeven door Deputaten 'Kerk en Israël' van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

De Paasoverweging

Schriftstudie over Hebreëen 11:17-19

M.W. Vrijhof

*Door het geloof heeft Abraham, toen hij verzocht werd,
Izak ten offer gebracht,
en hij, die de beloften aanvaard had, wilde zijn enige zoon offeren,
hij, tot wie gezegd was: Door Izak zal men van nageslacht van u spreken.
Hij heeft overwogen, dat God bij machte was
hem zelfs uit de doden op te wekken,
en daaruit heeft hij hem ook bij wijze van spreken teruggekregen.*

schriftstudie

Door het geloof
heeft
Abraham
zijn zoon
geofferd

We verdiepen ons in deze Schriftstudie in een boeiend tekstgedeelte. Centraal staat de figuur van Abraham, wiens geloof door God wordt beproefd.

Hier wordt terug gegrepen op het bekende hoofdstuk Genesis 22.

Abraham moet zijn zoon offeren.

Dat is op zich al een absurde opdracht. Maar de werkelijkheid is nog erger, want deze zoon is de zoon van de belofte, door wie Abraham tot een groot volk zou worden. Wat God van Abraham vraagt is onmogelijk. En toch gaat Abraham op weg in het geloof dat God – om het met de woorden van Jezus te zeggen (Luk. 20:38) – ‘niet een God is van doden, maar van levenden...’

We worden in de gedeelte op het spoor gezet van de paasoverweging bij Abraham.

Niet zien en toch volhouden

Uit het geheel van de brief aan de Hebreëen is op te maken dat de volgelingen van Jezus Christus in een moeilijke situatie verkeren. Zij moeten hun geloof belijden in een klimaat van tegenstand. Ook moeten zij optornen tegen de voorstelling dat het onder de oude bedeling beter was, omdat het geloof verbonden

was met de zichtbaarheid en concreetheid van de tempeldienst.

Dat brengt de schrijver van de brief (mogelijk is het een preek) ertoe in het geloofsbegrip de nadruk te leggen op de elementen onzichtbaarheid en volharding. In 11:1 staan de woorden: ‘Het geloof nu is de zekerheid der dingen, die men hoopt, en het bewijs der dingen, die men niet ziet.’ Om zijn geloofsbegrip duidelijk te maken put hij uit het leven van de gelovigen uit de oude bedeling. Hij laat zien dat ook zij te worstelen hadden zowel met de onzichtbaarheid van de dingen van God als met allerlei verzoeken om van de geloofsweg af te dwalen. In dit verband komt Abraham uitvoerig ter sprake. Vijf keer wordt er een stukje van zijn leven naar voren gehaald (vss 8, 9-10, 11-12, 13-16, 17-19).

Door het geloof offerde Abraham zijn zoon

Vanaf vers 17 lezen we in zo letterlijk mogelijk vertaling:

‘door het geloof heeft Abraham Isaak ten offer gebracht, toen hij verzocht werd, en de eniggeborene offerde hij.’

Opmerkelijk is dat in deze tekst staat dat Abraham zijn zoon metterdaad

bij Abraham

geofferd heeft. Wie de Nieuwe Vertaling ernaast legt, ontdekt dat daar het woordje ‘wilde’ is ingevoegd: ‘en hij wilde zijn eniggeboren zoon offeren’. Maar dat woordje is er in gesmokkeld, zoals ook een vergelijking met de Statenvertaling laat zien.

De gedachte van het werkelijke offer van Isaak is ook onder joodse geleerden al heel vroeg geopperd. Men gaat daarin dus verder dan de tekst in Genesis 22. Daar wordt ‘slechts’ verteld van de bereidheid van Abraham om zijn zoon te offeren. Tot een daadwerkelijk offeren komt het niet. Waarom dan toch die gedachte – ook in vers 17 – dat Abraham zijn zoon wél offerde?

In de joodse traditie kan deze gedachte zijn ingegeven door het motief van de verzoening. Het offer van de rechtvaardige Isaak, die zich bereidvaardig laat binden, brengt verzoening teweeg. We moeten daarbij bedenken dat er naar bijbels inzicht geen verzoening is dan door het storten van bloed. Dus moet Isaak wel daadwerkelijk geofferd zijn.

De gedachte van verzoening is echter in Hebr. 11 niet aanwezig, overigens ook niet in Genesis 22. De nadruk ligt niet op Isaak, zoals in de joodse traditie, maar op Abraham.

Hoe moet dan de tekst uit Hebr. 11 verklaard worden?

Het is aannemelijk dat de schrijver van de brief aan de Hebreëen intentie en daad van Abraham op één lijn stelt. De bereidheid die Abraham toonde – met het slachtmes al

omhoog geheven – is in feite de daad. Men kan geen speld krijgen tussen Abrahams voornemen en de uitvoering. Het ging tot op het scherpst van de snede. Het was geen spel. Abraham had geen achterdeurtje, waardoor hij voor het dramatisch moment van de dood van Isaak nog zou kunnen ontsnappen. Dat blijkt ook uit het vervolg.

Hij heeft overwogen dat God uit de doden kan opwekken

We lezen verder vanaf halverwege vers 17:

‘en hij, die de beloften aangenomen had, hij tot wie gezegd was: in Isaak zal uw zaad geroepen worden, hij heeft overwogen dat God ook bij machte is uit de doden op te wekken, daaruit heeft hij hem bij gelijkenis ook verkregen.’

Over deze overweging van Abraham lezen we niets in Genesis 22, althans niet in directe zin. Hier brengt de schrijver het naar voren om aan te geven dat Abraham tot het uiterste is gegaan. Abraham kon dat doen, omdat hij overwoog dat het uiterste van hemzelf nog niet het uiterste van zijn God is.

De vraag is dan wel: hoe weet de schrijver van de brief aan de Hebreëen deze dingen? Hoe kent hij de overwegingen van Abraham? Men kan op verschillende zaken wijzen. We noemen de geboorte van Isaak. Uit de verzen 11 en 12 is al naar voren gekomen dat Isaak uit de dood geboren is. Abraham wordt ‘een verstorvene’ genoemd. Die geboorte van Isaak was naar de mens onmogelijk. Maar niet naar God. In dat geloof is Abraham op weg gegaan. De kennis

Abraham geloofde

in God,

die de doden

levend maakt

en het niet zijnde

tot aanzijn roept

De Paasoverweging

van deze God, wiens stem hij vernomen heeft, doet hem overwegen dat God ook een weg weet wanneer Isaak geofferd zal zijn.

Dat blijkt ook – en daar vindt de schrijver steun in de tekst van Genesis 22 – wanneer Abraham tegen zijn knechten zegt: ‘... wanneer wij hebben aanbeden, zullen wij tot u terugkeren.’ Abraham spreekt in het meervoud. Nu alles nog moet gaan gebeuren is hij er al van overtuigd dat hij hoe dan ook met zijn zoon zal terugkeren. Die overtuiging kan niet anders dan betrokken zijn op die God die

hem deze moeilijke weg met zijn zoon doet gaan.

Dit motief vinden we ook terug in de brief van Paulus aan de Romeinen (4:17). Blijkbaar is het een alom bekende zaak geweest, dat Abraham geloofde in de macht van God over de dood, hoewel dat in het Oude Testament nergens met zoveel woorden wordt gezegd.

Paulus haalt een woord aan over Abraham, de vader van alle gelovigen, uit Genesis (17:5): ‘Tot een vader van vele volken heb Ik u gesteld’. Hij voegt daar aan toe, dat Abraham deze positie kreeg voor ‘het aange-

Het offer van Isaak
als voorafbeelding
van het offer van Jezus
- dat kan
misverstanden
oproepen

bij Abraham

zicht van die God, in wie hij geloofde, die de doden levend maakt en het niet zijnde tot aanzijn roept'. De laatste woorden doen denken aan de schepping, maar ook aan de wonderlijke verwekking van Isaak.

Een lijn naar Golgotha?

In het geheel van het Nieuwe Testament is het opmerkelijk dat het offer van Isaak nauwelijks naar voren wordt gehaald als een voorafschaduw van het offer van Jezus.

In het na-bijbelse geschrift *Barnabas* gebeurt dat wel. Daar lezen we in 7:3 over het lijden van de Here Jezus. Aan het kruis wilde Jezus geen azijn (wijn) met gal drinken. Waarom niet? Omdat het de tijd van de vasten was. En in de *Schriften* stond geschreven, dat wie de vasten niet houdt de doodstraf moet ondergaan. We laten terzijde dat dit gebod niet sloeg op *Pesach*, maar op de Grote Verzoendag. Waar het om gaat is dat *Barnabas* dan zegt: 'De Heer gaf dit bevel daar Hij om onze zonden het vat van de Geest (= het lichaam van Jezus) als een offer zou opdragen om zo de voorafbeelding (*type*) met betrekking tot Isaak, die geofferd werd op het altaar, in vervulling te doen gaan.' Isaak op het altaar is hier dus *type* van Jezus aan het kruis. Maar dan zijn we in na-bijbelse tijd.

In de bijbel zelf vinden we het zo niet. Het laat zich denken dat de geschiedenis van Genesis 22 teveel misverstanden zou oproepen om voorafbeelding van Jezus' offer te zijn. We noemen enkele aspecten, die indien ze zouden worden overgezet naar Goede Vrijdag gemakkelijk

aanleiding zouden kunnen geven tot een verkeerd begrip: het element van de beproeving, waarmee God tot Abraham komt, het accent op Abraham in Genesis 22 en niet op Isaak, het ontbreken van de gedachte van verzoenend lijden in Genesis 22, verder het element van het toch niet gebrachte offer, waaraan de gedachte te verbinden is dat God dit offer ook niet wil. En zo zou er nog meer te noemen zijn.

Een lijn naar Pasen!

Maar al mogen we vanuit Genesis 22 geen directe verbindingen leggen met Golgotha (Goede Vrijdag), we mogen dit hoofdstuk wel verbinden met de graftuin (Pasen). De schrijver van de brief aan de Hebreëen trekt de theologische lijn: deze God van Abraham, die de God van het leven is en zelfs daar waar de dood heerst zijn levensmacht openbaart, is de God van de Here Jezus Christus.

Abraham geeft ons, via de brief aan de Hebreëen, een geweldige Paasoverweging. Zoals Abraham God heeft leren kennen, zo heeft God zich ook in Jezus laten kennen. Die God is dezelfde toen, en nu, en altijd weer.

Die wetenschap mag mede de inhoud zijn van ons geloven. Ook dan als wij aangevochten worden en van ons gevraagd wordt het uit te houden in de verzoeking en in de onzichtbaarheid van de dingen van God.

**De God
van Abraham
is de God
van het leven**

Herleving in de Doo

enkele overwegingen bij Ezechiël 37, 1-14

H. Biesma

De kerk als
een knekelveld
- daar kan
veel waars
in zitten,
maar...

1 Altijd heb ik dit een boeiend bijbelgedeelte gevonden. En ook wel geprobeerd er over te preken – na Pasen of Pinksteren. Want lees je hier niet een geweldige belofte van opstanding en leven?

Zo is het ook vaak toegepast op de kerk. Ik hoor iemand haar nog aanduiden als ‘een knekelveld’, waarover nodig de adem van de Geest moet waaien. Daar kan veel waars in zitten. Maar zijn we hierbij niet, zoals wel vaker, al te snel aan Israël voorbijgegaan?

2 Diepe indruk hebben deze profetische woorden op me gemaakt, toen ik voor het eerst op Massada was, de hoge afgeplatte rots bij de Dode Zee, het laatste bolwerk van de Joden in hun vrijheidstrijd.

We stonden daar bij de ruïnes van een synagoge. De gids vertelde dat daar – tussen allerlei andere dingen – ook verbrande resten waren gevonden van oude boekrollen. Het enige dat nog ’n beetje leesbaar was, was ... Ezechiël 37, 1-14. Het gaf me een schok.

Het kwam scherp en troostvol op me af: dat juist dáár, temidden van puinhopen die herinneren aan vergane glorie en aan verloren vrijheid – dat juist dáár deze goddelijke belofte van herstel van Israël gevonden is! De belofte van terugkeer uit het graf van ballingschap, verstrooiing en onmacht.

En ik vroeg me af: hoe komt het toch dat we dit zo weinig concreet gelezen hebben?

3 Het is een luguber schouwspel dat Ezechiël te zien krijgt en goed in zich moet opnemen: een laagvlakte vol dorre beenderen, een massagraf. Kennelijk heeft er een slachting plaatsgevonden – één van de vele ‘holocausten’, waardoor Israël getroffen is. Daarbij zijn talloze mensen gedood, verminkt en uiteengeslagen: hier een schedel, daar een romp, een arm, een been... De gloeiende zon en de hete woestijnwind hebben de stoffelijke resten totaal verdroogd en verbleekt. Geen vonkje leven is daar nog te bespeuren. De ‘stille omgang’ door dat dal laat dat overtuigend zien.

Toen na de 2^e wereldoorlog een Amerikaans officier het concentratiekamp Bergen-Belsen bezocht en daar al die graven en lijken zag, reageerde hij geschokt: ‘wat Ezechiël in de geest zag, zag ik in werkelijkheid’.

4 Naar de betekenis van deze totale en verschrikkelijke doodstoestand hoeven we niet te gissen. In vs 11 wordt dat aangegeven: “deze beenderen zijn het gehele huis Israëls”. Vréemd: dit wordt van levenden gezegd. Maar die levenden zélf zeggen: “het is met ons gedaan” – en dat ook wel heel definitief, zoals duidelijk te constateren is: levend begraven in de ballingschap, verstrooid onder de volken, in een toestand van volslagen uitzichtloosheid en onmacht – “onze hoop is vervlogen”. Noem dit maar ‘triumf van de dood’: geen kracht

dsvallei

meer om te leven...

Wat moet je bij zo'n massagraf beginnen? Dek het maar toe met aarde, leg er bloemen bij, richt een monument op of maak er een tentoonstelling van zoals dat b.v. in *Yad Washem* te zien is: herinnering aan 6 miljoen Joden, waaronder 1½ miljoen kinderen, in de 2^e wereldoorlog vergast of op andere wijze omgebracht...

5 Het wordt hier niet gezegd, maar in de voorgaande hoofdstukken van Ezechiël wordt wel duidelijk gemaakt waardoor het zover gekomen is: door de ontheiliging van de Naam, door de ontrouw aan God,

door het verbreken van het verbond. Waar de band met de Here wordt doorgesneden in ongehoorzaamheid gaat de dood heersen... Is dat dan het – definitieve – einde?

6 Ineens klinkt dan die vraag: "Mensenkind, kunnen deze beenderen herleven"? Zal Israël vernieuwd worden? Niet alleen terugkeren, maar ook een werkelijk levend Godsvolk worden? Dat lijkt onmogelijk. De feiten zijn immers duidelijk: dood is dood... En als amechtig mensenkind kun je daar ook niets aan veranderen... – zelf stof en aan het sterven prijsgegeven...

"Wat Ezechiël zag
in de geest
zag ik
in werkelijkheid"

Ondubbelzinnig
lees ik hier
de krachtige belofte
voor Israël
van terugkeer,
herstel en
wonen in het land

Herinnering aan de concentratiekampen. Monument in Yad waShem.

Maar toch: alleen die vraag van Godswege al mag/moet hoop geven, maakt opening. Is Hij niet de Almachtige en Getrouwe?

Overmachtig, dwars tegen feiten in en boven onmogelijkheden uit klinkt een veelvoudig 'Ik zal'. Daarbij is tot twee keer toe sprake van het openen van graven en het daaruit doen opkomen (vss 12.13).

En ontroerend van trouw is het eveneens twee maal herhaalde 'o, mijn volk'. Toch nog. Ondanks alles. En hoe uiteengeslagen ook. Hierin hoor ik Gods hart, dat klopt van onberouwelijke roeping (vgl. Rom. 11,29).

Ondubbelzinnig lees ik hier de krachtige belofte voor Israël van terugkeer, herstel en wonen in het land. Daarover mag absolute zekerheid bestaan.

En dit zal uitlopen op het weten, het erkennen en het beleven dat het de

HERE is, de God-van-het-verbond, de eeuwig Getrouwe, die dit doet.

(Hoe we als gemeente van het Nieuwe Verbond hierbij betrokken mogen zijn, stellig na Pasen en met Pinksteren, laat ik nu even rusten – de eerste blikrichting is Israël).

7 Hoe komt dit nu tot stand? Bij het goddelijk Ik zal wordt het mensenkind ingeschakeld: dat moet profeteren, spreken namens de Here.

Eerst tot die verstrooide en verbleekte beenderen: hóórt!!

Wie ooit bij een begrafenis zoiets meemaakte – een woord tót de overledene – mag dat terecht dwaas vinden. Soms lijkt ook de prediking dwaas: aan dovemens-oren gericht. Of zou de Here Jezus bij zijn woorden die we in Joh. 5,25-29 lezen ook aan dit gebeuren gedacht hebben?

En het mensenkind, dat uit zichzelf niet kan geloven in herleving, krijgt

vanuit het gelovige ‘Gij weet het’ de moed om te spreken namens Hem die bij machte is doden te doen herleven.

Er komt een beweging: botje bij botje, totdat daar complete lijven liggen.

Maar dat is nog niet genoeg. Een tweede wonder moet gebeuren.

Zoals bij de schepping de Here God de mens formeerde uit stof en hem toen de levensadem inblies, zó is ook hier een levendmaking nodig door de Geest.

8 Twee dingen lees ik hier: nationaal én geestelijk herstel. Als een verrijzenis uit de dood.

Wanneer we – voorzichtig – mogen zeggen dat het eeuwenlang niet verwachte herstel van Israël en de terugkeer naar het land ‘een ontluikend begin van de verlossing’ zijn, dan moeten wij maar beginnen met de erkenning dat ook lange tijd ‘een bedekking’ op ons gezicht gelegen heeft met betrekking tot het lezen en het verstaan van dit schriftgedeelte. Tot veler verrassing is er onmiskenbaar sprake van vervulling van deze belofte – vóór en ná 1948.

Maar vervulling betekent niet dat nu in één keer ook meteen alles voltooid en afgelopen is. Wat merken we – om het vragenderwijs te stellen – van de Geest in Israël? Geeft dit bijbelgedeelte geen aanleiding om méér voor Israël te hopen dan wat we er nu van zien? Dat geldt temeer, omdat Christus gekomen is, dé Opstanding en hét Leven. Is dan juist niet vanwege Hem en Zijn volbrachte werk nog méér te verwachten?

9 Het zou kunnen zijn dat de taak

van de kerk nú erg veel moet lijken op die van het mensenkind Ezechiël: namens de HERE spreken tot mensen en evenzeer in de Naam van God om zo te zeggen de Geest oproepen tot het waarlijk levendmakende werk: een herschepping, opdat Israël ook waarlijk erkent dat de HERE God is.

Dat profeteren zou een holle klank zijn, wanneer we niet zelf – als kerk – volop leven in de kracht van het profetische Woord en van de levendmakende Geest.

10 Laten we ons maar ootmoedig aansluiten bij het tweede van het zgn. ‘Achtien-gebed’:

“Gij zijt machtig voor altijd, Heer;

Gij doet doden herleven.

Groot zijt Gij in bevrijden...

Wie is als Gij,

Heer van machtige daden,

en wie is U gelijk,

Koning die doodt en doet leven

en bevrijding laat ontspruiten.

Getrouw zijt Gij

in het doen leven van doden.

Gezegend Gij, Heer,

die de doden doet leven.”

Vervulling betekent

niet

dat nu in één keer

alles voltooid en

afgelopen is

Samenwerking in nieuw

H.D. Rietveld

Na een jaar van intern overleg was het dan zover: de oprichting van het Centrum voor Israëlstudies. Op vrijdagmorgen 1 maart werd in het gebouw van de Chr. Hogeschool te Ede een samenwerkingsovereenkomst getekend door drie instanties die met elkaar gemeen hebben het verlangen om in het contact met Israël te groeien en in theologisch opzicht de huidige plaats van dit uitverkoren volk van God te doordenken.

Vertegenwoordigers van de drie participerende organen waren getuige van de officiële ondertekening van de overeenkomst, dus van de geboorteaakte van het nieuwe Centrum voor Israëlstudie.

Het stuk werd het eerst door vertegenwoordigers van de Gereformeerde Zending Bond ondertekend: ds. F. Klok (voorzitter) en ds. N. Tramper (secretaris sectie Midden Oosten). Vervolgens zetten hun handtekening de beide Chr. Geref. Deputaten, voorzitter ds. H. Biesma en penningmeester P. Vree.

Tenslotte werd ondertekend door de heer B. v.d. Weerd (bureaumanager) en drs. M. Burggraaf, (voorzitter van het college van bestuur) namens de CHE - Instituut voor Gemeenteopbouw en Theologie.

Samenwerking gezocht

Zoals bij iedere geboorte ging ook aan dit plechtige moment een periode van ontwikkeling vooraf. Drs. M. Burggraaf gaf een korte schets daarvan.

Van Ned. Hervormde zijde waren het drs. M. Burggraaf en de predikanten M. van Campen, J. Hoek en N. Tramper, die het voormalige Comité Zicht op Israël nieuw leven wilden inblazen.

Via de GZB was ir. L. Meijer naar Israël gezonden om er de Jezus als Messiasbelijdende Joden

naar hun gemeenten, praktijk en theologische opvattingen in beeld te brengen. De resultaten van dit onderzoek werden besproken op een symposium, dat uitging van de Chr. Hogeschool te Ede.

Deze gebeurtenis vroeg eigenlijk om een vervolg. Ook aan onze deputaten werd verzocht om te komen tot nadere bezinning. Het idee om een gezamenlijk centrum op te richten vond bijval.

Binnen de Geref. Zending Bond en ook op onze Gen. Synode werd een concept van de samenwerkingsovereenkomst besproken. Beide instanties gaven groen licht. Ook de Chr. Hogeschool Ede werkte via het Instituut voor gemeenteopbouw en theologie dat daar is gevestigd, mee.

Drs. Burggraaf wenste drs. Van Campen voor zijn nieuwe opdracht sterkte en Gods zegen toe. Hij sprak tevens de wens uit dat er in de toekomst nog meer Israël-instanties het draagvlak zouden komen verbreden.

Verwantschap

Vervolgens kreeg ds. Biesma het woord. Deze gaf uitdrukking aan zijn vreugde dat het tot dit moment gekomen was.

Al in 1989 gaf onze synode opdracht te zoeken naar vruchtbare samenwerking met o.a. deputaatschappen van zusterkerken. Het duurde bijna tien jaar tot deze plannen gerealiseerd werden. In Nijkerk vond vorig jaar een eerste overleg plaats met o.a. de GZB (sectie Midden Oosten).

De wederzijdse herkenning bij de benadering van Israël bracht hem tot het woord: verwantschap.

De verwantschap bleek in dezelfde visie op Israël als Gods eerst-gezondene in de wereld. Met daarbij de overtuiging dat men niet aan

Studiecentrum een feit

Jezus, de Messias van Israël, verbonden kan zijn zonder de band met Israël te kennen en te beleven. En die band geeft ook over kerkmuren heen verbondenheid met elkaar. Het is dus een verwantschap in *visie*, maar ook in *verwachting*. Nu de synode de momenteel vacante post in Jeruzalem wil handhaven en ook de GZB/CHE naar een ontmoetingsplek in Israël zoekt waar een consulent kan werken, zijn er perspectieven voor het ineenschuiven van deze post en plek. Ook kan er samenwerking zijn met onze Theologische Universiteit te Apeldoorn, waar een van onze adviseurs doceert en waar een Israël-bibliotheek is, die ter beschikking van het nieuwe centrum zal staan.

Een derde verwantschap is die in *verplichting*. N.I. om verantwoording af te leggen van onze theologische positie. Andere instanties in het brede veld van ontmoetingen tussen kerk en Israël zullen ons naar deze positie en onze doelstelling vragen. In de ontmoeting met Israël leer je vragen stellen en moet je antwoorden zoeken. Dat vraagt veel gebed om wijsheid. Ook ds. Biesma wenste de nieuwe directeur alle zegen van Israëls God toe.

Noodzaak van hernieuwde bezinning

Ds. Tramper benadrukte dat het niet vanzelfsprekend is dat de GZB in dit nieuwe centrum participeert. In het Midden Oosten hebben de kerken weinig oog voor de eigen plaats van Israël. Via de medewerkers in Libanon en Egypte zal daar theologische bezinning op gang moeten komen.

Er zijn diverse redenen voor de GZB om mee te doen.

Een historische reden is dat de kerk zich t.o.v. Israël hoogmoedig heeft gedragen. Maar zij heeft het zendingsbevel van Gods Zoon via Israël ontvangen.

Er is ook een culturele reden: Jezus heeft in de

De CHE gaf een boekje met een samenvatting van de resultaten van het onderzoek van ir. L.E. Meijer betreffende Messiasbelijdende gemeenten in Israël.

loop der eeuwen een heidens kleed gedragen, maar Hij was echt een Jood. Israël hebben we nodig om dit eigen Joodse van Jezus te ontdekken.

Ten derde is er een theologische reden. De tekst uit Rom. 9:28 – de Heere zal een afgesneden zaak doen op aarde – betekent niet dat Gods weg met Israël doodloopt. Integendeel – de kerk moet de Joden juist tot jaloersheid verwekken.

Ook de Messiasbelijdende Joden willen in Israël van Jezus getuigen. Bij ons is er het verlangen naar een diepergaande ontmoeting met Israël.

Luisteren, dienen, getuigen

Ten slotte kwam ds. Van Campen als directeur van het kersverse Centrum zelf aan het woord. Hij bekende dat zijn gebed en verlangen nu in zekere zin in vervulling gaan.

Er is de laatste jaren in Hervormd-

Gereformeerde kring een stilstand in de bezinning over Israël opgetreden. Er is wel eens een initiatief geweest tot oprichting van een bezinningscomité uit de brede gereformeerde gezindte, maar dat is er nooit van gekomen. Er kwam wel een Hervormd-Gereformeerd Bezinningscomité *Zicht op Israël*, dat een gelijknamige boekenserie op de markt bracht en seminars organiseerde. Maar dit comité sloep in.

Het gaat in deze nieuwe vorm van samenwerking met CGK en GZB en CHE om in de ontmoeting met Israël te luisteren, te dienen en te getuigen.

Deze ontmoeting wordt afgebakend door enkele piketpaaltjes.

Zo we wijzen af de *vervangingsgedachte*, alsof er voor het huidige Israël geen plaats meer is in de theologische bezinning.

Maar ook de *twee-wegenleer*, dat de Kerk naast Israël een eigen weg tot God heeft via Christus, verwerpen we.

Eveneens hangen we niet een *groot-Israël-theologie* aan, omdat we menen dat de landsgrenzen op grond van de Bijbel niet zo duidelijk zijn aan te geven en omdat de Palestijnen ook zeke-re rechten hebben.

Ten laatste zijn we geen aanhangers van een *bedelingenleer*, als zou Gods handelen met Israël en de Kerk zich voltrekken in verschillende opeenvolgende bedelingen.

Natuurlijk kan het Studiecentrum niet volstaan met het afwijzen van deze opvattingen. Het is de belangrijkste opgave om Israël een geïntegreerde plaats te geven in de gereformeerde theologie. Door een nieuw verstaan van de Schrift kunnen we iets toevoegen aan de gereformeerde geloofsleer. Denk aan de ecclesiologie (leer aangaande de kerk) en de eschatologie (leer aangaande de laatste dingen). Dat kan echter niet zomaar. In gehoorzaamheid aan de Schrift en staande in het gereformeerde

belijden bidden we om zicht te krijgen op Gods handelen in deze tijd in de relatie tussen Kerk en Israël.

Activiteiten

- Het studiecentrum zal o.a. de volgende activiteiten ondernemen:
- Het opbouwen en beheren van een (ook digitale) Israëlbibliotheek,
- Onderzoek en publicaties op het terrein van de joods-christelijke ontmoeting,
- Het entameren en begeleiden van contacten tussen Messiasbelijdende Joodse gemeenten in Israël en gemeenten/kerken in Nederland,
- Het houden van bezinningsdagen en conferenties voor gemeenteleden, cursussen op het terrein van de joods-christelijke ontmoeting, de joodse religie en het Hebreeuws,
- Het uitzenden en begeleiden van studenten die in Israël stage willen lopen,
- Het organiseren van seminars in Israël en Nederland voor theologen op universitair en HBO-niveau,
- Het creëren van een “ontmoetingsplek” in Israël, inclusief het recruteren en aansturen van een consulent, die naast het participeren in joods-christelijke ontmoetingsfora ook seminars in Israël organiseert, stagiaires begeleidt, pastoraat aan voor langere tijd in Israël verblijvende jongeren beoefent en Nederlandstalige kerkdiensten in Israël leidt.

Het bestuur van het studiecentrum wordt gevormd door de Chr. Geref. Deputaten ds. H. Biesma en P. Vree, door de GZB-afgevaardigden mevr. M. de Feijter en ds. N. Tramper en namens het CHE/Instituut voor gemeenteopbouw en theologie de predikanten C. den Boer en J. Hoek. Dit bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor alle activiteiten.

Het Centrum is gehuisvest in het gebouw van de Chr. Hogeschool te Ede.

U zult er ongetwijfeld nog wel meer van horen!

De Messiaanse beweging en haar betekenis voor christenen

H.D. Rietveld

Onder deze titel verscheen een boek van de evangelische publicist Evert van der Poll (Uitgever: Shalom

Boekbespreking Books te Putten, 317 pag. Prijs € 16,-). Hij geeft in dit fors uitgevallen boek een duidelijk beeld van een beweging die sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw steeds meer in omvang is toegenomen en daardoor meer opvalt en ook van zich doet horen.

We behandelen dit jaar in dit tijdschrift een aantal vragen die Israël aan de kerk stelt, zoals prof. Miskotte die indertijd formuleerde. Nu, zo zijn de Jezus als Messiasbelijdende Joden zelf ook een vraag aan de kerk.

Alleen al de positie van deze christen-joden in of buiten de kerk geeft al aan dat het praktisch en theologisch lang niet eenvoudig is hun plaats te bepalen. Van der Poll geeft in een citaat van een Joods-christelijke schrijver aan dat de Messiaanse Joden de Joden moeten helpen begrijpen dat Jezus hún Messias is en dat zij de christelijke gemeente moeten helpen begrijpen wat haar Joodse wortels zijn.

De schrijver geeft in de eerste hoofdstukken een historisch overzicht van deze "beweging".

Daarbij gaat hij voorbij aan de eerste eeuwen van de kerkgeschiedenis, te beginnen met de situatie zoals die in

het bijbelboek Handelingen wordt beschreven. De lezer krijgt zodoende geen totaaloverzicht vanaf die tijd, en pas achteraf wordt vermeld dat in de loop van de derde eeuw het Joodse element in de kerk steeds meer verdween. Maar het gaat de auteur vooral om de wortels van de huidige Messiaanse stroming.

Sinds 25 jaar een opmerkelijke groei. Van der Poll ziet vanaf eind negentiende eeuw een ontwikkeling zich aftekenen.

Eerst waren het verenigingen van christenen die aan Joden het Evangelie brachten. De Joden die tot geloof kwamen werden in de bestaande kerken opgenomen, waar weinig of geen aandacht was voor hun Joodse achtergrond en/of praktijk. Toch verhieven enkelingen, zoals Isaïc da Costa in ons land, hun stem.

Toen kwamen er verenigingen van Joodse christenen, die wel in hun eigen kerken bleven, maar via deze onderlinge contacten hun Jood zijn konden beleven. Van der Poll weet ook van Joden die geen lid van een bestaande kerk werden, maar wel in de Messias van het Nieuwe Testament geloofden. Tenslotte ontstonden er eigen Joods-christelijke gemeenten, die al dan niet bij een kerkverband zijn aangesloten. In Israël zelf heeft de bekende Christ Church in Jeruzalem de oudste papieren.

Volgens de auteur was het vooral de

Jesus People Movement in Amerika tijdens de jaren zestig/zeventig die veel Joodse jongeren aantrok, zodat er een eigen beweging Jews for Jesus ontstond. Er zijn daar nu zo'n driehonderd Messiaanse gemeenten, die nog steeds groeien!

In de staat Israël zijn er naar voorzichtige schattingen thans ongeveer vierduizend Joodse christenen. En die laten steeds duidelijker van zich horen.

Dit alles is op z'n minst een opmerkelijke ontwikkeling. Zijn we er sinds de afgelopen vijfentwintig jaar getuige van hoe God Zijn profetieën vervult?

Van der Poll wijst er m.i. terecht op dat er sinds de kerk geen dwang meer toepaste méér Joden uit eigen vrije wil tot geloof zijn gekomen dan in al die eeuwen daarvoor. Ook blijft het een opmerkelijk feit dat hoewel de christenen en hun kerkelijke instanties de Joden absoluut niet jaloers hebben gemaakt - integendeel zelfs - er juist een toename van Joodse bekeringen is waar te nemen. De Messiaanse beweging neemt tegen de stroom van de geschiedenis in zijn plaats in!

Echte Joden

De wrange vrucht van zoveel eeuwen wrijving tussen Kerk en Synagoge is helaas wel dat het officiële Joodse standpunt is dat de Jood die in Jezus gelooft tot een andere godsdienst is overgegaan.

Dit pijnpunt willen de Joodse christenen nu juist weg hebben. Zij zeggen immers uit volle overtuiging dat zij door het geloof in de door God aan

Israël geschonken Messias nu pas de door God bedoelde Jood zijn en in de goede verhouding tot Hem zijn komen te staan, nl. door het geloof in de lijn van vader Abraham. Vandaar dat zij zich zoveel mogelijk aan de bestaande Joodse praktijk willen aanpassen.

Het viel mij op dat Van der Poll stelt dat in Israël zelf de Messiaanse Joden veel minder geneigd zijn elementen uit de orthodoxe traditie over te nemen omdat deze bij de publieke opinie niet populair is.

Maar buiten Israël ligt dat anders! De Jezus als Messiasbelijdende Joden doen wel mee met traditionele gebruiken als besnijdenis, sabbatviering, het houden van bijbelse hoogtijdagen en het gebruiken van kosjer voedsel. Dit voorzover ze terug gaan op de Tenach. Voor gebruiken die uit de rabbijnse traditie komen ligt dat minder stringent. Hiermee kiezen deze Joden dus niet voor de gelijkwaardigheid van zowel de schriftelijke (O.T.) als de mondelinge (door de rabbijnen overgeleverde) traditie die Mozes beide vanaf de berg gekregen zou hebben. Maar dan nog wordt er verschillend gedacht over de geldigheid van de geboden: als de ceremoniële geboden in Christus vervuld zijn, wat moeten we dan met de overige?

Buiten het schema

Afkomstig uit de evangelische hoek, is Van der Poll bekend met de diverse eindtijdschema's die daar heersen. Hij schroomt echter niet te constateren dat de bekering van zoveel Joden niet past in de meeste schema's omdat zij uitgaan van een massale bekering die pas

na de opnamen van de gemeente zal plaatsvinden. Hij stelt terecht dat de in Joh. 19:37 aangehaalde profetie uit Zach. 12 (“Zij zullen Hem zien, Die ze doorstoken hebben”) reeds tijdens Jezus’ sterven in vervulling ging en sindsdien alle eeuwen door in de levens van Joden vervuld werd.

Zo trof mij wel vaker het beheerste, nuchtere omgaan met de Bijbeltekst. Sprekend over Gods plan met Israël komt Van der Poll met de verhelderende vergelijking met een schilder, die aan zijn schilderij werkt. Deze werkt niet rechtlijnig mathematisch, zoals de aannemer vanaf een bouwtekening, maar schetsmatig en creatief; niet op ruitjespapier maar op een wit doek, en hij is telkens met de details én met het grote geheel bezig. Gaandeweg wordt de betekenis van deze of gene penseelstreek op het doek voor een toeschouwer steeds duidelijker.

Ik onderschrijf ten volle zijn visie op de uitleg van de profetieën, nl. dat we ons niet moeten laten beheersen door het schema: eerst een bekering van het volk en dan pas terugkeer naar het land of andersom, maar dat we beide dingen zien gebeuren en zo het brede perspectief dat de profeten bieden moeten aanhouden.

Dat de Messiasbelijdende Joden ook een storend element zijn in de toenevende dialoog tussen Kerk en Synagoge komt eveneens ter sprake. Zij willen namelijk het getuigenis dat Jezus de Messias ook voor de Joden nodig is tot hun behoud, niet onder tafel houden.

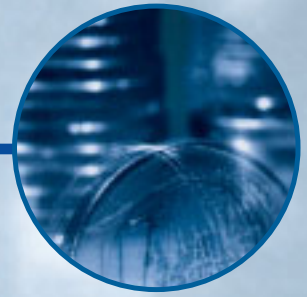
In het derde deel komen de theologi-

sche vragen expliciet aan de orde, zoals die tijdens de historische beschrijving ook al werden aangeroerd. Daarbij worden thema’s besproken als de betekenis van de Messias voor alle Joden (nl. de lijdende Zoon van Jozef en de koninklijke Zoon van David), de verhouding tussen het volk en de gemeente en die tussen de oudtestamentische wetten en het evangelie. Tenslotte ook de landbelofte.

Over al deze thema’s wordt verschillend gedacht. Een eigen, algemeen erkende Messiaanse theologie is nog in opkomst. Zelf probeert Van der Poll in een zelfstandige gemeente gestalte te geven aan de verbondenheid met Israël. Hij vraagt of we als kerk bereid zijn onze Joodse broeders en zusters een “thuisgevoel” te geven. Zo pleit hij voor het vieren van de Joodse feestdagen op de bijbelse tijd, maar erkent tegelijkertijd: Wie ben ik, dat ik kerkgenootschappen tot het bijstellen van het kerkelijk jaar zou kunnen bewegen?

Dit boek verschijnt, zoals in een naschrift wordt gezegd, als voorproef van de uitkomst van een studie die hij verricht aan de Evangelische Theologische Faculteit te Vaux-sur-Seine. We kunnen dus meer van de schrijver verwachten. Voorlopig voert hij op integere, sympathieke wijze het pleit voor meer begrip voor en bereidheid tot luisteren naar deze broeders en zusters in Jezus Christus van het volk waarmee God Zijn verbond nooit heeft opgezegd.

Dé Paascollecte

Met opzet heb ik hierboven geschreven: dé Paascollecte. Het gaat om die – als het goed is – bekende Paascollecte, die al jaren in onze kerken wordt gehouden. De collecte voor het Israëlwerk.

Juist op het Paasfeest blijkt onze verbondenheid en gescheidenheid met het volk van de Joden. Wij zijn verbonden in de naam van de HERE, de God van Israël, die bevrijdt uit de machten van de dood. Maar we zijn ook gescheiden in de naam van diezelfde HERE, die zijn Zoon Jezus Christus gaf om ons Paaslam te zijn.

Graag roep ik u op de Paascollecte te gedenken. De Generale Synode van 2001 stelde de omslag vast op € 1,00 per (doop-) lid per jaar. Gelukkig blijkt elk jaar weer dat er in de kerken een warme belangstelling voor het Israëlwerk bestaat, zichtbaar wordend in extra giften en legaten/nalaten-schappen.

Mocht u een extra gift willen geven dan kunt u uw bijdrage overmaken op postbanknummer 365271 of ING Bank nummer 68.70.66.018 t.n.v. penningmeester Deputaten Israël te Pesse.

Tevens wil ik u vragen te bidden voor Israël en het volk van de Palestijnen in de uitzichtloze situatie van dit moment, én voor de vervulling van de vacature voor Israëlwerker, opdat het werk wat daar jarenlang heeft plaatsgevonden gecontinueerd mag worden en onder Gods zegen zal leiden tot openheid onder de Joden voor Jezus, als de Messias die in de eerste plaats tot heerlijkheid van zijn volk Israël is gekomen (en tot licht tot openbaring voor de heidenen – zie Lucas 2:32).

Ik wens u een gezegend Paasfeest.

Peter Vree, penningmeester

Colofon

Commissie van redactie

ds. A. Brons
dr. G.C. den Hertog
ds. H.D. Rietveld
ds. M.W. Vrijhof

Eindredacteur

ds. A. Brons
Zilverschoon 102
8265 HC Kampen
tel.: (038) 33 13 262
e-mail:
a-brons@hetnet.nl

Internetpagina

[www.cgk.nl/israel/
israel.htm](http://www.cgk.nl/israel/israel.htm)

Administratieadres

Landelijk kerkelijk bureau
van de Chr. Geref. Kerken
Vijftien Morgen 1
3901 HA Veenendaal
Postbus 334
3900 AH Veenendaal
tel. (0318) 58 23 50
fax (0318) 58 23 51
e-mail: lkb@cgk.nl

Penningmeester

P. Vree
Beilerstraat 5a
7933 TS Pesse
tel.: (0528) 24 20 50
e-mail: peter.vreewxs.nl
Gironummer 365271,
t.n.v. Penningmeester
Deputaten Israël te Pesse

Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester; hij geeft ook gaarne informatie over diverse aan te bevelen projecten.